

การพัฒนาหนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

The Development of Books to Enhance Early Childhood Development

ชนาธิป บุปพมาศ

Chanatip Bubpamas

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Early Childhood, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: chanatip.bub@mail.pbru.ac.th

Received: 18 October 2021, Revised: 23 December 2021, Accepted: 03 April 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งหนังสือ นับเป็นสื่อการเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่เด็กชื่นชอบ ช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน โดย บทความนี้จะนำเสนอสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือ ได้แก่ 1) ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย 2) ประโยชน์ของหนังสือ สำหรับเด็กปฐมวัย 3) หนังสือกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และ 4) การพัฒนาหนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้ กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งแสดงรายละเอียดของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้านด้วยหนังสือต่าง ๆ รวมทั้งยกตัวอย่างงานวิจัยและหนังสือที่นำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในแต่ละด้าน นอกเหนือจากนั้น บทความวิชาการนี้ยังได้นำเสนอถึงการพัฒนาหนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยนำกระบวนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน มาใช้ในการพัฒนาหนังสือเพื่อ ช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเหมาะสม สอดคล้องตามความต้องการของเด็กปฐมวัย บทความนี้จะเสนอประโยชน์ต่อครู ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่สนใจในการนำแนวคิดที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหนังสือตามหลักการวิจัยและพัฒนาอันจะช่วยให้ได้สื่อการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพในการนำไปใช้ส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ : หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย การพัฒนาหนังสือ ส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this academic article was to present the main point of the development of books to enhance early childhood development, which books were considered the favorite learning materials for early childhood, helping early childhood to have fun and enjoy and enhance early childhood development in all four areas. In addition, this academic article presents the development of books, such as 1) the meaning of books for early childhood, 2) benefits of books for early childhood, 3) books for early childhood development, and 4) developing books to enhance early childhood development by using research and development processes, which shows the details of enhancing early childhood development in all 4 areas with various books, including examples of research and books used to enhance early childhood development in each aspect. Moreover, this academic article presents the development of books to enhance early childhood development by applying a 4-step research and development process to develop quality and effective books that are appropriate in accordance with the needs of early childhood. This article will be useful to teachers, parents, and anyone interested in applying the ideas gained in the development of books according to research and development principles, which will help to get effective learning materials that can be used to enhance and develop early childhood completely.

Keywords : The Books for Early Childhood , The Development of Books , Enhance Development , Early Childhood

บทนำ

เด็กปฐมวัยในช่วงอายุระหว่าง 0 – 6 ปี ถือว่าเป็นช่วงโอกาสทองของการเรียนรู้ ในวัยนี้สมองเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาและได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จะช่วยสร้างเสริมให้มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา ทั้งนี้การวางรากฐานของพัฒนาการทุกด้านควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะการปูพื้นฐานให้

เด็กมีความพร้อมนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของเด็กตั้งแต่เยาว์วัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนาเด็ก จึงควรให้เด็กได้เรียนรู้แบบบูรณาการผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และจริยธรรม ดังนั้น ครูและผู้ปกครองจึงควรส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมผ่านกระบวนการที่หลากหลายอันเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็กปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็น การให้เด็กได้เคลื่อนไหว ออกกำลังกาย ปีน ป่าย อ่านหนังสือ เล่นเกมการศึกษา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ตามพัฒนาการและความสนใจของเด็ก โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีความหลากหลาย เหมาะสมตามวัยและวุฒิภาวะของเด็กมาใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งหนังสือถือเป็นสื่อการเรียนรู้ประเภทหนึ่งซึ่งเด็กชื่นชอบ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ ตอบสนองความต้องการ และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านให้กับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

“หนังสือเป็นการสะสมความรู้และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างมา ทำมาคิดมาแต่โบราณกาลจนทุกวันนี้ หนังสือจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นคล้าย ๆ ธนาครความรู้และเป็นอมสิน เป็นสิ่งที่จะทำให้มนุษย์ก้าวหน้าได้โดยแท้” พระบรมราชาบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้ทรงพระราชทานแก่คณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2514 จะเห็นได้ว่าหนังสือมีความสำคัญกับคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย เนื่องจากหนังสือคือคลังความรู้ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ส่งเสริมจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สมาธิ สร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม และทักษะการแก้ไขปัญหา นอกเหนือจากนั้น เด็กยังได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเรื่องราวที่สอดแทรกมาในหนังสือ ทำให้เด็กกล้าแสดงออก และยังช่วยส่งเสริมความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ต้องอาศัยผู้ใหญ่ในการพิจารณาเลือกหนังสือที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็กให้มากที่สุด

ดังนั้น หนังสือที่นำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยจะต้องเป็นหนังสือที่มีคุณภาพ ตอบสนองต่อความสนใจ และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ซึ่งขั้นตอนในการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาหนังสือได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย

“หนังสือ” ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 [1] หมายถึง เครื่องหมายใช้ขีดเขียนแทนเสียงหรือคำพูด เช่น อ่านหนังสือ เขียนหนังสือ ลายลักษณ์อักษร เช่น ขอให้เขียนเป็นหนังสือไว้ด้วย จดหมายที่มีไปมา เช่น หนังสือราชการ เอกสาร บทประพันธ์ ข้อความที่พิมพ์หรือเขียน เป็นต้น แล้วรวมเป็นเล่ม มุ่งให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมจินตนาการ สติปัญญา และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมีหลายรูปแบบ และมีวิธีการเขียนที่แตกต่างจากหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ [2] เขียนขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนอ่านโดยเฉพาะ หรือถ้าเด็กยังเล็กอาจให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง โดยมุ่งเน้นที่จะให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมจินตนาการโดยสอดแทรกเนื้อหาสาระด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน จัดอยู่ในประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสือส่งเสริมการอ่าน มีทั้งหนังสือบันเทิงคดี และหนังสือสารคดี [3] สอดคล้องกับวิจารณ์ สำเภาทอง [4] ที่ได้ให้ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กว่า หมายถึง หนังสือที่เขียนให้เด็กและเยาวชนอ่านโดยเฉพาะ หรืออาจให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังก็ได้ถ้าเด็กยังเล็ก โดยมุ่งเน้นที่จะให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อให้ความรู้ เพื่อใช้ประกอบการศึกษา ทำให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน บันเทิง อาจเป็นนิยาย นิทาน วรรณคดีประเภทต่าง ๆ ที่สามารถปลูกฝังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฉลาด และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม คุณนิสสัย การศึกษา และทรศนะต่าง ๆ อันแตกต่างไปจากหนังสือแบบเรียน อีกทั้งยังเพิ่มพูนความสามารถในการอ่าน และเข้าใจภาษาจนเกิดนิสสัยรักการอ่านหนังสือ เด็กได้เลือกอ่าน มีเนื้อหาสาระและใช้ภาษาที่ง่ายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดทำขึ้นสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี หนังสือที่จัดทำเป็นสมุดภาพประกอบคำ โดยมีคำบรรยายเป็นประโยคสั้น ๆ ได้ภาพหรือรวมทั้งมีภาพ ไม่มีคำประกอบ ทำให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน บันเทิง อาจเป็นนิยาย นิทาน วรรณคดีประเภทต่าง ๆ สามารถปลูกฝังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฉลาด และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งให้ความเพลิดเพลิน เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะนิสัย การศึกษา และทรศนะต่าง ๆ อันแตกต่างไปจากหนังสือแบบเรียน [5]

สรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นมาเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ด้วยการดูจากรูปภาพ หรือฟังจากเรื่องราวที่ผู้ใหญ่เล่า โดยมีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้และคุณธรรมที่แฝงไปด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่งเสริมจินตนาการ และทักษะต่าง ๆ ให้กับเด็ก โดยเนื้อหาในหนังสืออาจมีคำบรรยายหรือไม่มีคำบรรยายก็ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างสมบูรณ์ นอกจากสภาพแวดล้อม การได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ และการจัดประสบการณ์จากครูแล้ว หนังสือยังเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านให้แก่เด็กเป็นอย่างดี หนังสือไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิง แต่ยังให้สาระความรู้ ประสบการณ์อันมีค่ากับตัวเด็กอีกมากมายนานัปการ ดังนั้นพ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง จึงควรส่งเสริมให้เด็กได้อ่านหนังสือตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยมีประโยชน์มากมายดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายในขณะที่ทำท่าทางประกอบการฟังนิทาน รวมทั้งรู้จักการดูแลรักษาสุขอนามัยจากเรื่องราวของตัวละครในนิทาน

2. ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ เปิดโอกาสให้เด็กได้หัวเราะร่วมกับเพื่อน ทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และช่วยพัฒนาความเจริญงอกงามทางจิตใจของเด็กด้วย

3. ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม หนังสือสำหรับเด็กช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกัน รู้จักที่จะปฏิบัติตนอย่างไรต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ช่วยให้เด็กตัดสินใจได้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ และควรปฏิบัติในสังคม

4. ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาให้กับเด็กปฐมวัยหลากหลายด้าน ทั้งช่วยฝึกทักษะการสังเกต การเปรียบเทียบ การจัดกลุ่ม การสรุปความ อีกทั้งยังช่วยขยายประสบการณ์และความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลให้กับเด็กปฐมวัย เริ่มต้นตั้งแต่การเริ่มเปิดหนังสือ ไปจนถึงการเริ่มอ่าน ลำดับภาพ ตัวหนังสือ กระทั่งคิดหาเหตุผลจากเรื่องราวในหนังสือที่อ่านได้

5. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นองค์รวม ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเด็กจะเรียนรู้จากสัญลักษณ์และตัวหนังสือจากการอ่าน

6. ส่งเสริมทักษะการฟังจับใจความและการคิดวิเคราะห์ให้กับเด็ก การเล่าเรื่องซ้ำ ๆ ให้เด็กฟัง จะทำให้เด็กจำได้ทั้งเรื่อง เด็กจะมองภาพรวมของเรื่องทั้งหมดออก ทำให้เด็กรู้จักจับใจความ กลายเป็นคนที่จับใจความได้เก่ง ย่อความเก่ง รู้จักมองสรรพสิ่งเป็นระบบ ตีประเด็นแตก เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น

7. ส่งเสริมพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เด็กจะได้เรียนรู้อารมณ์ ความรู้สึก และการควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ ไปพร้อมกันตัวละครในหนังสือ ทำให้เด็กได้พัฒนาบุคลิกภาพของตน ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น และรู้จักที่จะยอมรับและนับถือผู้อื่น

8. ส่งเสริมจินตนาการให้เด็กกล้าคิด กล้าฝัน เกิดเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย

9. ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เมื่อเด็กได้เลือกและได้อ่านหนังสือที่มีเรื่องราวที่สนุกสนานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อาจเกิดนิสัยรักการอ่านซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ควรติดตัวเด็กไปเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น หรือวัยผู้ใหญ่

10. ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาให้กับเด็กปฐมวัย โดยเมื่อเด็กฟังนิทานหรือเรื่องราว เด็กจะสมมติตัวเองเข้าเป็นตัวละคร และจะคอยคิดว่าตัวละครแก้ปัญหาอย่างไร เขาจะได้อาศัยวิธีนั้นแก้ปัญหาของเขาด้วย

11. ส่งเสริมสมาธิให้กับเด็ก ในขณะที่ฟังนิทานเด็กมักจะฟังอย่างตั้งใจ จดจ่อ เด็กจะเข้าใจและอยากรู้อาจะเกิดอะไรขึ้น เป็นการสร้างสมาธิให้กับเด็ก

12. ส่งเสริมคุณธรรมแก่เด็ก หนังสือสำหรับเด็กจำนวนมากแต่งขึ้นเพื่อสอดแทรกคุณธรรม ทักษะชีวิต หรือข้อคิดต่าง ๆ เป็นอุทาหรณ์ให้ผู้รับฟังได้ตระหนักไว้ เช่น เรื่องราชสีห์กับหนู สอนถึงการรู้จักช่วยเหลือ และทดแทนบุญคุณของผู้อื่น หรือนิทานเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ สอนให้ลูกเป็นคนที่ไม่พูดโกหก ซึ่งคุณธรรมทั้งหลายที่ลูกได้ฟังตั้งแต่วัยเด็กจะจำฝังอยู่ในตัวเด็กและนำไปใช้ในวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ได้

สรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีประโยชน์อย่างมากมาย ไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ในขณะที่ฟังนิทาน แต่ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ไม่ว่าจะด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกเหนือจากนั้นยังช่วยสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการ สมาธิ ทำให้เด็กกล้าแสดงออก และยังช่วยส่งเสริมความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ต้องอาศัยผู้ใหญ่ในการพิจารณาเลือกหนังสือที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็กให้มากที่สุด

หนังสือกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

พัฒนาการ คือ การเปลี่ยนแปลงความสามารถและพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่แรกเกิดจนโต สามารถแบ่งพัฒนาการได้เป็น 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการผ่านสิ่งแวดล้อม การเลี้ยงดู และการได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายอย่างเหมาะสมตามวัยของเด็ก ซึ่งการส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างสมบูรณ์นั้น นอกจากสภาพแวดล้อม

การได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ และการจัดประสบการณ์จากครูแล้ว หนังสือฉบับนี้เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน ดังนี้

พัฒนาการทางร่างกาย

มีหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยหลายเล่มที่สามารถนำไปพัฒนาร่างกายของเด็กปฐมวัย เช่น เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาถนนทางร่างกาย การรักษาดนให้ปลอดภัย การบำรุงรักษาร่างกาย การออกกำลังกาย หนังสือฝึกระบายสีเป็นการฝึกข้อมือ หนังสือจำพวกให้ผูกเชือกทรงเท้า ตีกระทบตุ้ม เป็นการฝึกความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และยังสามารถนำหนังสือประเภทต่าง ๆ มาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ดังเช่นงานวิจัยของ อังคณา กวีวัฒนถาวร [6] ที่ได้ทำการศึกษาผลการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมเล่นนิทานประกอบการพับกระดาษ ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานประสานสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา ด้านการทำงานด้วยกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กช่วยเหลือตนเอง และด้านการใช้อุปกรณ์ในการเขียน อยู่ในระดับปานกลาง หลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานประกอบการพับกระดาษ เด็กมีคะแนนการประเมินเชิงปฏิบัติการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และจากการประเมินเชิงปฏิบัติการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กโดยรวมหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานประกอบการพับกระดาษสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพรรณ พนมสวรรค์ [7] ที่ได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานเสริมจินตนาการเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและความคิดสร้างสรรค์หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานเสริมจินตนาการสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งครูหรือผู้ปกครองสามารถใช้หนังสือเพื่อพัฒนาร่างกายให้แก่เด็กปฐมวัยได้ดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือที่มีเรื่องเกี่ยวกับสุขอนามัยต่าง ๆ มาสอนให้เด็กเห็นความสำคัญของการบำรุงรักษาความสะอาดร่างกายจากนั้นให้เด็กสนทนาร่วมกันว่าจะช่วยให้อวัยวะแข็งแรงได้อย่างไร
2. นำหนังสือที่มีรูปภาพประกอบมาเล่าเรื่องให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กทำท่าประกอบเพื่อฝึกกล้ามเนื้อใหญ่ในท่ากบกระโดด กระต่ายกระโดด ปลาว่ายน้ำ หรือทำท่าประกอบเพื่อฝึกกล้ามเนื้อเล็ก เช่น หนอนคลาน นกร้อง ฝึกล้อป็น

ตัวอย่างหนังสือที่ใช้พัฒนาร่างกายของเด็กปฐมวัย ดังรูปที่ 1

	<p>หนังสือนิทาน เรื่อง คุณฟอง นักแปรงฟัน เรื่องและภาพโดย ชิววัน วิสาสะ สำนักพิมพ์ แพรวเพื่อนเด็ก เหมาะสมกับเด็กอายุ 3 – 5 ปี</p> <p>หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของฟัน ซึ่งเด็กปฐมวัยต้องรู้จักวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้อง และการดูแลช่องปากให้สะอาด นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังสอนให้เด็กปฐมวัยได้แสดงออกถึงความมั่นใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนจากสิ่งที่ทำให้กับผู้อื่น</p>
---	--

รูปที่ 1 หนังสือนิทาน เรื่อง คุณฟอง นักแปรงฟัน [8]

พัฒนาการทางอารมณ์

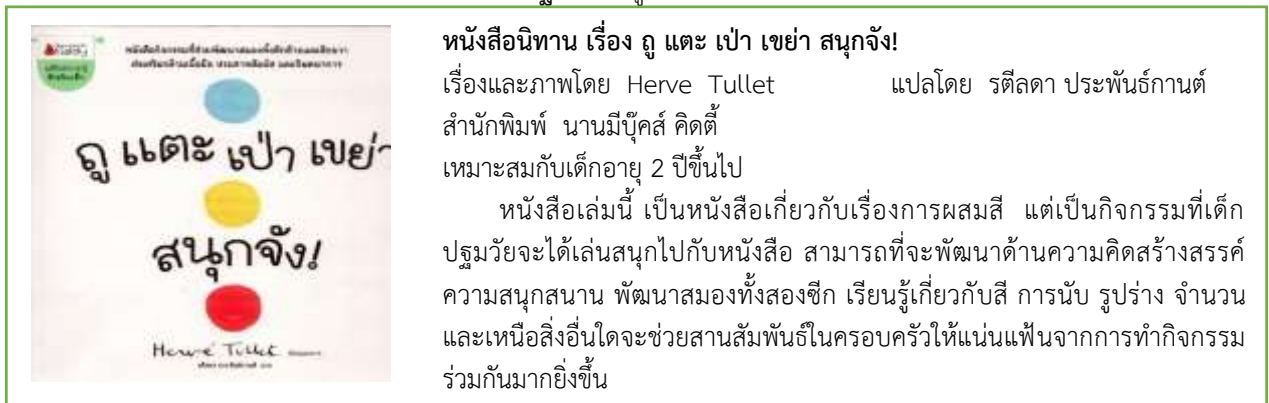
ในขณะที่พัฒนาการทางร่างกายเติบโต พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยก็จะแสดงออกได้ชัดเจนขึ้นเช่นกัน เด็กจะมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ก่อนข้างสั้น เวลาที่แสดงออกทางอารมณ์จะแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเต็มที่ เช่น หากเด็กมีอาการโกรธก็จะแสดงที่ทำบึ้งตึง ซึ่งขง โวยวาย ไปจนถึงก้าวร้าว ทำลายข้าวของ หากมีอาการเสียใจก็จะแสดงออกทางอารมณ์ถึงการร้องไห้ เงงเสียงดัง อารมณ์ที่เกิดกับเด็กปฐมวัยจะมีทั้งอารมณ์ด้านบวก ได้แก่ อารมณ์รัก อารมณ์ดีใจ และอารมณ์ด้านลบ คือ อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว อารมณ์เสียใจ อารมณ์อิจฉา ซึ่งหนังสือมีส่วนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ เมื่อเด็กได้ฟังนิทานแล้วนั้น จะช่วยให้เด็กรู้จักจัดการอารมณ์เมื่อพบเจอปัญหา รู้จักควบคุมอารมณ์ด้านต่าง ๆ ของเด็กได้ดี สามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อโกรธ หรือเสียใจ เข้าใจในอารมณ์ของผู้อื่น ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ดังเช่นงานวิจัยของ จุไรรัตน์ มณีฉาย [9] ที่ได้ทำการศึกษาการใช้หนังสือนิทานประกอบภาพเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ประกอบกิจกรรมการ

เล่านิทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกโกรธได้ สามารถแสดงความรู้สึกดีใจ ชอบใจที่ได้ทำกิจกรรมที่ตนเองต้องการ สามารถเรียนรู้แบบอย่างที่ดีจากนิทานอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งครูหรือผู้ปกครองสามารถใช้หนังสือเพื่อพัฒนาอารมณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยได้ดังต่อไปนี้

1. ชวนเด็กร่วมพูดคุยถึงอารมณ์ของตัวละครในหนังสือ เพื่อให้เด็กรู้จักและเข้าใจในการจัดการกับอารมณ์ความรู้สึก
2. แสดงหุ่น อาจจะใช้หุ่นนิ้วมือ หุ่นที่ตัดจากโฆษณา รวมทั้งหุ่นที่ครูทำขึ้น เมื่อแสดงแล้วก็ให้เด็กมาสัมผัสหุ่น และให้เขา

ลองแสดงเองบ้าง

ตัวอย่างหนังสือที่ใช้พัฒนาอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ดังรูปที่ 2

หนังสือนิทาน เรื่อง ภู และ เป้า เขย่า สนุกจัง!

เรื่องและภาพโดย Herve Tullet แปลโดย รติลดา ประพันธ์กานต์

สำนักพิมพ์ นานมีบุ๊คส์ คิดดี

เหมาะกับเด็กอายุ 2 ปีขึ้นไป

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือเกี่ยวกับเรื่องการผสมสี แต่เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยจะได้เล่นสนุกไปกับหนังสือ สามารถที่จะพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ ความสนุกสนาน พัฒนาสมองทั้งสองซีก เรียนรู้เกี่ยวกับสี การนับ รูปร่าง จำนวน และเหนือสิ่งอื่นใดจะช่วยสานสัมพันธ์ในครอบครัวให้แน่นแฟ้นจากการทำกิจกรรมร่วมกันมากยิ่งขึ้น

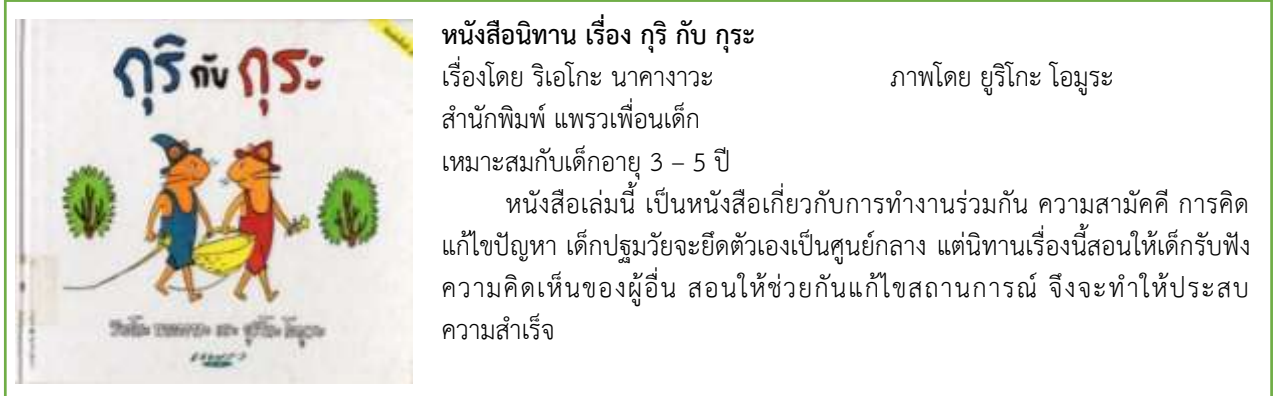
รูปที่ 2 หนังสือนิทาน เรื่อง ภู และ เป้า เขย่า สนุกจัง [10]

พัฒนาการทางสังคม

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มักให้ความสนใจในตนเองมากกว่าสนใจผู้อื่น มักคิดว่าสิ่งของรอบตัวเป็นของตนเอง และไม่แบ่งปันให้กับผู้อื่น ซึ่งการปูพื้นฐานพัฒนาการทางสังคมในช่วงปฐมวัยจะส่งผลไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ หากเด็กปฐมวัยได้รับการปลูกฝังทางด้านคุณธรรม การแบ่งปัน ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในอนาคตก็จะเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม มีน้ำใจ อันจะทำให้สังคมมีความน่าอยู่ยิ่งขึ้น ดังนั้น ครูและผู้ปกครองจึงควรส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัย โดยการให้เด็กได้อ่านหรือรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ดีงามทางสังคม สนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนจากนิทานที่ฟัง เมื่อเด็กฟังเรื่องราวในหนังสือแล้วนั้น เด็กจะพยายามเลียนแบบตัวละครในเรื่องที่เขาเห็นว่าดีเป็นต้นแบบ ทั้งนี้ครูและพ่อแม่ก็ต้องคอยย้ำเตือนอยู่เสมอจนกระทั่งเด็กได้พัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเขาขึ้น ดังเช่นงานวิจัยของนฤมล จิวแพ [11] ที่ได้ทำการศึกษาผลการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเล่านิทานประกอบภาพมีพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของอริสา โสคำภา [12] ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งครูหรือผู้ปกครองสามารถใช้หนังสือเพื่อพัฒนาสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยได้ดังต่อไปนี้

1. เล่านิทานที่มีเรื่องเกี่ยวกับบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ให้เด็กฟัง หลังจากนั้นให้เด็กทำท่าทางเป็นบุคคลในอาชีพหนึ่งแล้วให้เพื่อนทาย
2. ให้เด็กเล่าถึงครอบครัวของตนเองว่ามีสมาชิกในครอบครัวกี่คน แต่ละคนมีภาระหน้าที่อะไร หลังจากนั้น ครูเล่านิทานเรื่องเกี่ยวกับบ้านหรือครอบครัวให้เด็กฟัง
3. ให้เด็กแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่าเรื่อง หรือพูดคุยกันถึงวิธีการที่จะทำให้เพื่อนๆ รัก
4. เล่านิทานเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน การอยู่ร่วมกันในสังคม แล้วชวนเด็กพูดคุยถึงตัวละครในนิทาน และลองเปรียบเทียบว่า หากเด็กเป็นตัวละครในนิทานเด็กจะอย่างไร

ตัวอย่างหนังสือที่ใช้พัฒนาสังคมของเด็กปฐมวัย ดังรูปที่ 3

หนังสือนิทาน เรื่อง กริ กับ กุระ

เรื่องโดย ริเอโกะ นาคางาวะ

ภาพโดย ยูริโกะ โอมูระ

สำนักพิมพ์ แพรวเพื่อนเด็ก

เหมาะสมกับเด็กอายุ 3 – 5 ปี

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน ความสามัคคี การคิดแก้ไขปัญหา เด็กปฐมวัยจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง แต่นิทานเรื่องนี้สอนให้เด็กรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอนให้ช่วยกันแก้ไขปัญหาการณ์ จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จ

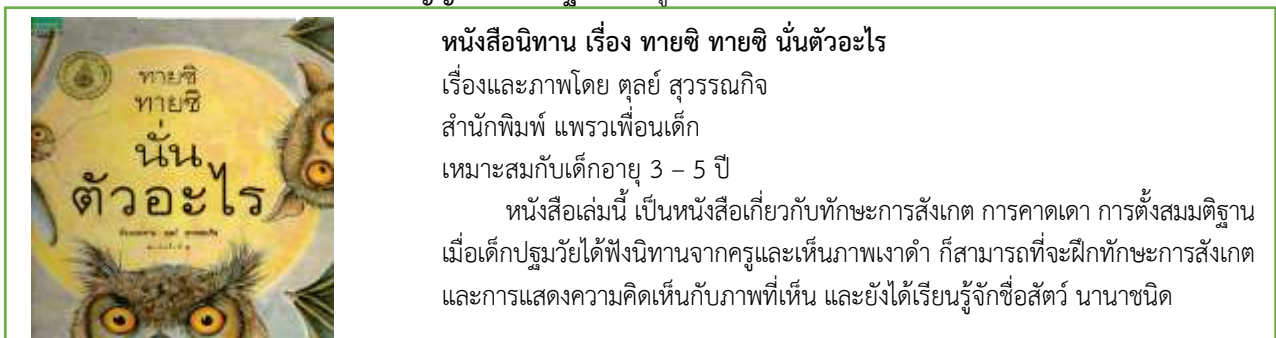
รูปที่ 3 หนังสือนิทาน เรื่อง กริ กับ กุระ [13]

พัฒนาการทางสติปัญญา

พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจะเจริญขึ้นอย่างองกวม ตั้งแต่เริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ผ่านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว ด้วยการฟังเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเมื่อเริ่มโตขึ้นก็จะเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น เริ่มใช้คำพูดในการบอกความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้มากขึ้น เรียกชื่อได้อย่างถูกต้อง บอกความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้ ซึ่งพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะพัฒนาขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยการจัดประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันประกอบด้วย รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส โดยมีกิจกรรมตัวอย่างดังนี้ การทายปัญหา การเล่นเกม การเล่าเรื่อง การเล่นบทบาทสมมติ การฟังนิทาน การอ่านหนังสือ เป็นต้น ซึ่งหนังสือจะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสติปัญญาด้านภาษา จากการที่เด็กได้ฟังนิทาน อ่านภาพประกอบเรื่อง พุดเล่าเรื่อง รวมไปถึงการเขียนภาพหรือวาดภาพตามจินตนาการที่ได้รับจากหนังสือ สอดคล้องกับงานวิจัยของอ้อมใจ วนาศิริ [14] ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการฟังและพูดของเด็กปฐมวัยจากการใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่ มีคะแนนการประเมินความสามารถด้านการฟังจากแบบสังเกตพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 และมีความสามารถด้านการพูดโดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 แสดงให้เห็นว่าการใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่สามารถพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดของเด็กปฐมวัยให้ดีขึ้น ซึ่งหนังสือไม่เพียงแต่ช่วยเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาให้กับเด็กปฐมวัยเท่านั้น หนังสือยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาด้านการคิดให้กับเด็กปฐมวัย ดังเช่นงานวิจัยของชนาธิป บุบผามาศ [15] ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานอีสปประกอบคำถาม ผลการวิจัยพบว่า หลังจากที่ได้เด็กปฐมวัยได้รับฟังนิทานอีสปประกอบคำถาม เด็กปฐมวัยเกิดการพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสูงขึ้น ซึ่งครูหรือผู้ปกครองสามารถใช้หนังสือเพื่อพัฒนาสติปัญญาให้แก่เด็กปฐมวัยได้ดังต่อไปนี้

1. ให้เด็กเล่าเรื่องจากหนังสือนิทานภาพที่ไม่มีคำบรรยายตามจินตนาการของเด็ก หรือเล่านิทานไม่จบเรื่อง และให้เด็กเล่าต่อจนจบก็ได้
2. เล่านิทานจากหนังสือภาพ แล้วซักถามความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับนิทาน สอบถามความคิดเห็น หรืออาจให้เด็กร่วมกันแก้ไขปัญหาจากเรื่องราวในนิทาน
3. ใช้หนังสือที่มีมโนคติ เช่น ใหญ่-เล็ก สูง-เตี้ย บน-ล่าง ประกอบการสอนเกี่ยวกับมโนคติ
4. ทำหนังสือที่เด็กสามารถสัมผัสได้ ให้เด็กลูบคลำ เพื่อศึกษาความหยาบ - ละเอียด แข็ง - นุ่ม

ตัวอย่างหนังสือที่ใช้พัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ดังรูปที่ 4

หนังสือนิทาน เรื่อง หัชชิ หัชชิ นันตัวอะไร

เรื่องและภาพโดย ตูลย์ สุวรรณกิจ

สำนักพิมพ์ แพรวเพื่อนเด็ก

เหมาะสมกับเด็กอายุ 3 – 5 ปี

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือเกี่ยวกับทักษะการสังเกต การคาดเดา การตั้งสมมติฐาน เมื่อเด็กปฐมวัยได้ฟังนิทานจากครูและเห็นภาพเงาดำ ก็สามารถที่จะฝึกทักษะการสังเกต และการแสดงความคิดเห็นกับภาพที่เห็น และยังได้เรียนรู้จักชื่อสัตว์ นานาชนิด

รูปที่ 4 หนังสือนิทาน เรื่อง หัชชิ หัชชิ นันตัวอะไร [16]

การพัฒนาหนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

การพัฒนาหนังสือเพื่อใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยนั้น ผู้พัฒนาควรต้องศึกษาลักษณะสำคัญของหนังสือ วิธีการจัดทำ รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหนังสือ เพื่อให้ได้หนังสือที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการ และสามารถส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยได้โดยแท้จริง ซึ่งขั้นตอนในการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างหนังสือที่มีคุณภาพ เหมาะสม สอดคล้องตามความต้องการ และช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องจากการวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ศึกษาค้นคว้า ประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ โดยกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นให้เป็นสิ่งใหม่โดยการศึกษา ข้อมูลความต้องการจากผู้ใช้ ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เพื่อนำผลมาพัฒนานวัตกรรมแล้วนำไปใช้ และมีการประเมินผลที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ [17] โดยขั้นตอนการพัฒนาหนังสือตามหลักการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) ในขั้นนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหนังสือ (Analysis : A) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหนังสือ โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสารทางด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย ความหมายของหนังสือ ประเภทของหนังสือ หนังสือที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย ตลอดจนหนังสือที่ได้รับรางวัลจากการประกวด การศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตรดังกล่าว ต้องอาศัยการวิเคราะห์ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และผลกระทบที่มีต่อกัน นำไปสู่การตัดสินใจหรือสังเคราะห์งานที่จะนำไปสู่การวางแผนและเตรียมการเพื่อสร้างต้นฉบับหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

2) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลบุคคล โดยสอบถามความต้องการของเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัย ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งพิจารณาความรู้ ความสามารถ ธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนเตรียมการในการสร้างต้นฉบับหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Develop: D1) คือ การออกแบบและพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย โดยนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 (R1) มาใช้ในการพัฒนาหนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินคุณภาพของหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดการพัฒนาหนังสือ ดังนี้

1) นำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์ความต้องการในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการพัฒนาหนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดทำขอบข่ายเนื้อหาที่เหมาะสมกับอายุของผู้อ่าน และดำเนินการพัฒนาหนังสือดังนี้

1.1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือว่าสร้างเพื่อวัตถุประสงค์อะไร จะสอนเรื่องใดกับเด็ก

1.2) กำหนดรูปแบบของหนังสือ ตลอดจนเนื้อหาสาระของหนังสือ เพื่อเป็นการวางแผนว่าหนังสือที่จะพัฒนานั้น มีแก่นเรื่อง การดำเนินเรื่อง การเปิดและปิดเรื่อง ตัวละคร ภาษา ท่วงทำนองการเขียน ทิศนะ ความยาวของเรื่อง ชื่อเรื่อง และฉากของเรื่อง นั้นมีลักษณะอย่างไร

1.3) ตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น และสามารถคาดเดาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร โดยพิจารณาจากจุดเด่นของเรื่องนั้น ๆ เช่น ตัวเอกของเรื่อง จำนวนตัวละคร สถานที่ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย

1.4) เขียนเค้าโครงเรื่อง โดยกำหนดเรื่องย่อ ๆ เพื่อให้เห็นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร นำเสนอตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบของเรื่อง

1.5) เขียนบทสคริปต์ โดยวาดภาพและเขียนคำบรรยายตั้งแต่หน้าปกถึงหน้าสุดท้าย (หากเป็นหนังสือภาพที่ไม่มีตัวหนังสือให้ใช้การวาดภาพว่าง โดยไม่ต้องมีคำบรรยาย) เพื่อแสดงรายละเอียดของเรื่อง

1.6) จัดทำรูปเล่มจำลองหรือดัมมี่ คือ การเขียนหนังสือจำลองขึ้นมา ซึ่งอาจจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก โดยวาดภาพและเขียนเนื้อเรื่องไปในแต่ละหน้า เพื่อให้ผู้เขียนเห็นความชัดเจนของหนังสือที่เขียนมากขึ้น

1.7) จัดทำรูปเล่มหนังสือฉบับจริง โดยนำรูปเล่มจำลองหรือดัมมี่ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วมาจัดทำให้เป็นฉบับสมบูรณ์

2) สร้างคู่มือการใช้หนังสือ เพื่อประกอบการใช้หนังสือที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเมื่อผู้อื่นนำหนังสือไปใช้ จะสามารถใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ของหนังสือ อันจะส่งผลให้การใช้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยนั้น เป็นไปอย่างราบรื่นและตรงตามวัตถุประสงค์ของหนังสือที่กำหนดไว้

3) นำหนังสือและคู่มือการใช้หนังสือที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของหนังสือเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4) นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหนังสือและคู่มือการใช้หนังสือ จากนั้นหาประสิทธิภาพของหนังสือกับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย แต่มีสภาพบริบทที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

4.1) หาประสิทธิภาพของหนังสือแบบรายบุคคล (Individual Tryout) โดยนำนวัตกรรมไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยจำนวน 3 คน ที่มีระดับความสามารถแก่ ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน แล้วทำการสังเกตพัฒนาการและความสนใจของเด็กปฐมวัยในด้านที่ต้องการศึกษาในขณะที่ทำกิจกรรมโดยใช้หนังสือ พร้อมทั้งสังเกตข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หนังสือเพื่อนำข้อบกพร่องนั้นไปปรับปรุงต่อไป

4.2) หาประสิทธิภาพของหนังสือแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) โดยนำนวัตกรรมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยจำนวน 9 คน ที่มีระดับความสามารถที่ต่างกัน แล้วทำการสังเกตพัฒนาการและความสนใจของเด็กปฐมวัยในด้านที่ต้องการศึกษาในขณะที่ทำกิจกรรมโดยใช้หนังสือ พร้อมทั้งสังเกตข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หนังสือเพื่อนำข้อบกพร่องนั้นไปปรับปรุงต่อไป

4.3) หาประสิทธิภาพของหนังสือแบบภาคสนาม (Field Tryout) โดยนำนวัตกรรมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยจำนวน 1 ห้องเรียน แล้วทำการสังเกตพัฒนาการและความสนใจของเด็กปฐมวัยในด้านที่ต้องการศึกษาในขณะที่ทำกิจกรรมโดยใช้หนังสือ พร้อมทั้งสังเกตข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หนังสือเพื่อนำข้อบกพร่องนั้นไปปรับปรุงต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (R2) คือ การนำหนังสือที่ผ่านการหาคุณภาพและประสิทธิภาพที่พัฒนาเสร็จสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมาย โดยออกแบบใช้แบบแผนการทดลอง (Experimental Design) ประกอบกับเทคนิคการสอนโดยใช้หนังสือ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้หนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (D2) คือ การประเมินผลการใช้หนังสือ โดยทำการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และสอบถามความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้หนังสือ จากนั้นนำผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาหนังสือโดยการพิจารณาและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนำไปขยายผลกับผู้ใช้กลุ่มอื่นที่มีลักษณะไม่แตกต่างกันกับเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมาย (ในขั้นตอนที่ 3) เพื่อให้ได้หนังสือที่มีทั้งคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพื่อนำไปใช้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

สรุป

การพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับสาระความรู้ ความบันเทิง ความสนุกสนาน ต่อยอดจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะทางภาษา พัฒนาระบวนการคิด และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจากการที่เด็กได้เล่น หยิบ จับ หรืออ่านหนังสือที่เด็กชื่นชอบ ดังนั้น ในการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้พัฒนาควรศึกษาระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาหนังสือตามหลักกระบวนการวิจัยและพัฒนา ซึ่งหากการพัฒนาหนังสือเป็นไปตามกระบวนการที่เป็นระบบและเป็นขั้นตอน ก็จะทำให้ได้หนังสือที่มีทั้งคุณภาพ และประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็กปฐมวัย สามารถนำไปใช้ในการเติมเต็มสาระความรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยและวุฒิภาวะของเด็กปฐมวัย อันจะทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย พร้อมทั้งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน; 2556.
- [2] จรรยาพรณ เทพศรีเมือง. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; 2560.
- [3] ถวัลย์ มาศจรัส และวรรณมา มังป่วน. นวัตกรรมการศึกษา ชุด แผนการจัดกิจกรรมการใช้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล). กรุงเทพฯ: ธารอักษร; 2555.
- [4] วิภารัตน์ สำเภาทอง. ความสนใจในหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 2 [การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2553.
- [5] เบญจมาส แสงโยมณี. การศึกษาพัฒนาการของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน 3 – 5 ปี ที่ชนะการประกวดตั้งแต่ พ.ศ. 2515 – พ.ศ.2548 [ปริญญาโทปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2549.
- [6] อังคณา กวีวัฒนถาวร. ผลการพัฒนาคลังเนื้อเรื่องสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมเล่านิทานประกอบการพับกระดาษ. [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2564] เข้าถึงได้จาก: https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=146287&bcid_id=16

- [7] สิริพรรณ พนมสุวรรณค์. ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานเสริมจินตนาการเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2564] เข้าถึงได้จาก: <https://www.cpn1.go.th/2021/?p=8984>
- [8] ชีวัน วิสาสะ. คุณพองนักแปร่งฟัน. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก; 2560.
- [9] จุไรรัตน์ มณีฉาย. รายงานผลการใช้หนังสือนิทานประกอบภาพเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ประกอบกิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3. [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2564] เข้าถึงได้จาก: <https://www.tungsong.com/abstract/abstract14/complete.pdf>
- [10] รติลดา ประพันธ์กานต์. ภู แตะ เป่า เขย่า สนุกจัง. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊กส์ คิดดี; 2560.
- [11] นฤมล จิวแพ. ผลการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย. [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2549.
- [12] อริสา โสคำภา. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง. [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2551.
- [13] รือโกะ นาคางาวะ. กุริ กับ กุระ. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก; 2560.
- [14] อ้อมใจ วนาศิริ. การใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดของเด็กปฐมวัย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; 2556.
- [15] ชนาธิป บุปผามาต. การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานอีสปประกอบคำถาม. [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2553.
- [16] ดุลย์ สุวรรณกิจ. ทายซิ ทายซิ นั่นตัวอะไร. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก; 2555.
- [17] มาเรียม นิลพันธุ์. วิจัยวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2558.